

bogato domačo in mednarodno zbirko knjig za otroke in mladino. Olga Mäeots v članku *Moscow Excursion: A Forgotten Book by Pamela L. Travers* (Moskovski izlet: Pozabljena knjiga Pamele L. Travers) obudi spomin na pisateljčine vtise s potovanja v Sovjetsko zvezo leta 1932, ki so izšli leta 1934. Christiane Raabe v članku *Hello, Dear Enemy! Picture Books for Peace and Humanity. Remarks on the International Youth Library Exhibition* (Pozdravljen, dragi neprijatelj! Slikanice za mir in humanost. O razstavi Mednarodne mladinske knjižnice) zelo podrobno predstavi potujočo mednarodno razstavo slikanic, katerih sporočilo je prizadevanje za mir in humanost. Šestdeset knjig, ki so večinoma izšle v zadnjih petnajstih letih, je razdeljenih v štiri skupine: knjige, ki opisujejo konkretna doživetja vojne in begunstvo; knjige, ki govorijo o vzrokih za vojne in nasilje; knjige, v katerih se srečamo s sovraštvom in predsodki do tujcev, in knjige, v katerih so izražene sanje o miru. Vse pa se navezujejo na sedanji čas. Razstava lahko spodbudi tudi različne literarne in likovne ustvarjalne delavnice. Podrobnejše informacije so dostopne na e-naslovu: wanderausstellungen@ijb.de

Liz Page obvešča v rubriki Fokus IBBY o novem izvršnem odboru IBBY za obdobje 2016–2018, Elizabeth Serra pa o olimpijski knjižnici z mednarodno zbirko knjig za otroke in mladino, ki jo je pripravila brazilska sekcija IBBY v času olimpijskih iger v Riu de Janeiru. Reina Duarte poroča o delu mednarodne žirije za Andersenovo nagrado 2016, v kateri je bil tudi Andrej Ilc, urednik pri založbi Mladinska knjiga.

Tanja Pogačar

1000 UND 1 BUCH 2017

Tema osrednjih prispevkov **prve številke** avstrijske revije *1000 in 1 knjiga* iz leta 2017 je pripoved. Peter Rinnerthaler piše v prispevku *Ein Selfie mit Garman?! (Selfi z Garmannom?!)* o slikovno estetskih pripovednih strategijah v sodobnih slikanicah. Na izbranih primerih slikanic, fotografij, filmov in digitalnih medijev prikaže izrazno in pripovedno moč, doseženo s premišljenim ravnanjem avtorja (s prikazom uvodnega, otvoritvenega prizora (establishing shot), z izbiro formata slike, perspektive in barv, upoštevanjem zlatega reza in Fibonaccijeve spirale).

Heidi Lexe v prispevku *Der Tod als Erzähler* (Smrt kot pripovedovalec) opiše nekaj zgodb (kot so npr. *Kradljivka knjig* Markusa Zusaka, *Račka*, *Smrt in tulipan* Wolfa Erlbruch), v katerih nastopa smrt v različnih pojavnih oblikah.

O pripovedih, v katerih pisatelji pripovedujejo zgodbe iz lastnega otroštva, piše Ernst Seibert v prispevku *Jenseits von Hier und Jetzt* (Onstran tu in zdaj). Avtorjev obujeni spomin na otroštvo je pogosto močna ustvarjalna spodbuda za mladinsko literaturo, a tudi v literaturi za odrasle tovrstne pripovedi niso redke.

Nizozemska pisateljica, ilustratorica in kabaretistka Joke van Leeuwen pripoveduje zgodbe otrokom z besedami in s slikami. O sebi in svojem delu, pri katerem si prizadeva spodbuditi mlade, naj dobro opazujejo in naj bodo tudi sami kreativni, se je razgovorila v pogovoru s Silke Rabus v prispevku *Was sehen wir? (Kaj vidimo?)*.

Pisateljica Tamara Bach je reviji poslala svojo pripoved oz. zgodbo *Bring einem Frosch das Miauen bei* (Nauči žabo mijavkati).

Literarne tekste se vedno da osvetliti z drugačnimi pogledi in še kaj doreči. O pripovedovanju razmišlja Ute Dettmar v prispevku *Narrativ, das* (Pripovednost,

to). Manuela Kalbermatten pa v prispevku *Future Fiction, die* (Fikcija v prihodnosti, ta) pokaže na prisotnost marsičesa, kar je v zgodbah iz sedanjosti, tudi v futurističnih zgodbah.

Heidi Lexe in Anna Stemmann se v prispevku *Mirakulöses Miteinander* (Čudežno sožitje) pogovarjata o knjigah J. J. Abramsa, Kate di Camillo, Briana Selznicka, Markusa Zusaka in drugih, v katerih se pojavljajo v pripovedih različni mediji. Lahko gre za preplet teksta in stripa, za slike v knjigi, ki se navezujejo na tekst ali pa so vrinjene na več mestih med tekst kot samostojna vizualna pripoved, ki prekine napisano zgodbo v tekstu in jo nadaljuje s podobami, lahko so uporabljene fotografije in še kaj. S prepletanjem in povezovanjem raznih medijev je dosežen učinek pripovedi v pripovedi ali pa pojasnjevanja pripovedi v tekstu.

Trije prispevki govorijo o tem, da je slikanica lahko tudi politična, da je mladinski roman lahko liričen in da se srečamo z distopijo že v srednjeveških pripovedih. Michael Schmitt v prispevku *Der Presslufthammer* (Pnevmatično kladivo) piše o slikanici uglednega avtorja Jörga Müllerja *Alle Jahre wieder saust der Presslufthammer nieder oder Die Veränderung der Landschaft* (Leto za letom udarja pnevmatično kladivo ali Spreminjanje pokrajine), ki jo je ilustrator ustvaril leta 1972, izšla pa je leto kasneje. V slikanici je prikazal spreminjanje idilične pokrajine svojega otroštva, ki se je iz leta v leto spreminjala zaradi napredka (ljudje so si z mehanizacijo in s komunikacijskimi povezavami olajšali življenje), kar je bil tudi odraz političnih in družbenih sprememb časa. Slikanica, ki je še vedno aktualna tudi z naravovarstvenega in ekološkega vidika, je ponovno izšla leta 2017. Ute Wegmann v prispevku *Verhext!* (Začaran!) na primeru knjige *Jinx* (Urok) avstralske avtorice Margaret Wild opozori na zgodbo,

v kateri se nizajo hudi dogodki. Čeprav so ti za bralca kot udarci, je pisateljici z liričnostjo in s kratkimi stavki uspelo ustvariti posebno dinamiko pripovedi, ki bralca tako pritegne, da vztraja do konca. Elisabeth Eggenberg v prispevku *Future Fiction in uralter Erzählmanier* (Futuristični roman v prastari maniri) izpostavi način pripovedovanja švedskega pisatelja Matsa Wahla v sodobni seriji *Sturmland* (Viharna dežela), ki se navezuje na nordijske sage (npr. na *Sago o Njalu* iz 13. stoletja).

Bralci tako v knjigah za odrasle kot za otroke naletimo na knjige v knjigah, v katerih so zgodbe v zgodbah. Silke Rabus v prispevku *Das ist ein Buch!* (To je knjiga!) analizira slikanice Mélanie Watt *Chester* o Vilibaldu, Jörga Müllerja *Das Buch im Buch im Buch* (Knjiga v knjigi v knjigi), Floč'hovo *Das Leben kann so schön sein* (Življenje je lahko tako lepo) in še nekatere, in prikaže načine, s katerimi nas knjižni junaki potegnejo iz ene zgodbe v drugo, iz realnega v namišljeni svet. Rabusova nas seznani tudi z različnimi strokovnimi mnenji o metafikciji.

O nezanesljivih pripovedih v literaturi za otroke in mladino piše Daniela A. Frickel v prispevku *Unwahrscheinliche Wahrhaftigkeiten oder wahrscheinliche Unwahrheiten?* (Neverjetne resničnosti ali verjetne neresničnosti?). Mathias Martinez in Michael Scheffel razlikujeta tri vrste nezanesljivih pripovedi: pripovedi, v katerih pripovedovalcu bralec od začetka ne verjame; pripovedi, ki se izkažejo kot nepristne ali zavajajoče; pripovedi, v katerih bralec do konca ne ve, katere izpovedi so zanesljive in katere ne. Za prvi primer Fricklova navede knjigo Christiana Frascelle *Meine Schwester ist eine Mönchsrobbe* (Moja sestra je morska medvedica), v kateri je sedemnajstletni pripovedovalec očiten lažnivec. Za drugi primer navaja knjigo E. Lockhart *Solange wir lügen* (Bili smo lažnivci), v kateri nastopa travmatična

pripovedovalka z amnezijo. Za tretji primer navaja knjigo Tamare Bach *Marienbilder* (Marijine podobe), v kateri nas pripovedovalka potegne v svoje domneve, ko raziskuje preteklost svoje mame in babice.

V prispevku »*Schöne Geschichte*«, *sagte ich* (»Lepa zgodba«, sem rekla) obravnava Christina Ulm fiktivne pripovedne položaje in posamezne primere razvršča v skupine, povzete po Gérardu Genettu, ki jih je podkrepil še z izbranimi filmi in knjigami. V skupini, ki jo označuje ekstrapodietična-heterodiegetična oblika, pripovedovalec pripoveduje zgodbo, v kateri sam ne nastopa, ni del sveta, ki ga zgodba ustvarja, je le glas od zunaj, kot glas off pri filmu. Pri ekstrapodietični-homodiegetični je lik v zgodbi pripovedovalec prve stopnje, ki opisuje svojo lastno zgodbo. Lik, ki pripoveduje, in lik iz pripovedi sta ena in ista oseba. Pri intradiegetični-homodiegetični je pripovedna situacija taka, da v zgodbi nastopa še pripovedovalec druge stopnje, ki v zgodbi pripoveduje svojo zgodbo. V intradiegetični-heterodiegetični pripovedni situaciji pripovedovalec ne pripoveduje svoje lastne zgodbe ampak tujo zgodbo, v kateri sam ne nastopa.

Temi prispevkov **druge številke** revije sta begunstvo in preseljevanje. Obe temi sta pogosti tudi v literaturi za mlade (od slikanic do mladostniških romanov).

Hajnalka Nagy v svojem prispevku *Im Niemandsland* (V nikogaršnji deželi) razmišlja o predstavitvi begunstva in migracij v mladinski literaturi. Govori predvsem o sodobnih knjigah in jih primerja z nekaterimi knjigami iz preteklosti, v katerih pa je bila ta tema navadno opisana bolj z vidika gostitelja kot prišleka. Izpostavlja možnosti sodobne literature, da bralce seznanja z vzroki, ki vodijo do migracij in njihovih posledic, in jih tako osvešča.

Človek je že od nekdaj tesno povezan s plovili, ki mu omogočajo potovanja po

rekah, jezerih in morjih. Tudi v literaturi je od antike do danes veliko zgodb, v katerih imajo pomembno vlogo čolni in ladje. Susan Kreller v prispevku *Einfach rüber auf die andere Seite, bitte* (Le čez na drugo stran, prosim) obravnava več mladinskih knjig, katerih vsebina je povezana s plovbo. V njih nekateri liki doživljajo imenitne pustolovščine, sodobni begunci pa tudi bridkosti in tragedije, ko plujejo boljšemu življenju naproti.

V letu 2015 okrog 65 milijonov ljudi ni živelo v svojem domačem kraju, več kot milijon ljudi je prispelo v Evropo. V medijih so prevladovali poročila in posnetki s kriznih območij in z ljudmi na begu pred nasiljem. Dnevno smo spremljali prizore s čolni, prenatrpanimi z ljudmi, prihode skupin na obalo, kolone ljudi, usmerjenih v osrednjo Evropo, prestopne meja in sprejeme v državah. Tudi v mladinski literaturi se je pojavilo precej knjig, ki obravnavajo sodobna krizna žarišča in življenje v njih, ki ljudi največkrat prisili v beg; knjig, ki opisujejo beg; knjig, v katerih so meje fizične in birokratske ovire, ter knjig z zgodbami o razmerah prišlekov v državah, ki so jih sprejele. Prispevek *Grenze3* (Meja3) Petra Rinnerthalerja je prikaz procesov bega in preseljevanja v slikanicah in grafičnih novelah.

O Mehrdadu Zaeriju (rojen leta 1970 v Iranu, od leta 1980 živi v Nemčiji), slikarju, ilustratorju, dobrem sogovorniku in performerju je možno povedati res veliko zanimivega. To je storil Peter Rinnerthaler v prispevku *M wie Mehrdad, Zaeri von A bis Z* (M kot Mehrdad, Zaeri od A do Z).

Osrednji interes strokovnega proučevanja otroštva je danes postalo transnacionalno otroštvo. Tudi v sodobno literaturo za otroke in mladino vstopajo teme o preseljevanju, begu in izgnanstvu, podkrepjene z lastno izkušnjo avtorjev. V sodobni mladinski literaturi nemškega jezikovnega področja je zaslediti večjo

prisotnost priseljenih piscev, ki ne pišejo v svojem maternem jeziku, ampak v nemškem, kot je to na primer mlada generacija »novih nemških Rusinjev«, na katero je opozorila leta 2013 Nadja Ludschina. Priseljenim piscem je pri pisanju skupno avtobiografsko izhodišče, izkušnja migracije, izguba domovine in iskanje lastne identitete, pa tudi upor proti nasilju, nesmislu in krivicam. Caroline Roeder v prispevku *Bindestrich-Existenzen oder »Ich war der Vielen-nicht-ähnlich-Mensch«* (Povezava-eksistence ali »Bila sem mnogim-ne-podoben-človek«) obravnava dva mladinska romana s to tematiko. Roman Julyje Rabinowich (priseljence iz Sovjetske zveze v Avstrijo) *Dazwischen: Ich* (Vmes: Jaz) iz leta 2016 in roman Que Du Luu (priseljence kitajskih korenin iz Vietnama v Nemčijo) *Im Jahr des Affen* (V letu opic) iz leta 2016, opisujeta na podlagi lastnih doživetij mladostniško iskanje samega sebe.

Nadine Seidel poglobljeno zasleduje tako imenovano begunsko oziroma migrantsko literaturo in v prispevku *Papa oder Peergroup* (Očka ali vrstniki) analizira knjige, v katerih so izpostavljeni izzivi, s katerimi se spoprijemajo odrasčajoča dekleta. Izzivi in problemi so vezani na ženski spol, ki doživlja zapovedi s strani oblasti ali pa v krogu lastne družine (zaradi tradicionalnih in moralnih načel ali preprosto zaradi zaščite dekliške časti). V knjigi Mehrnousch Zaeri-Esfahani *33 Bogen und ein Teehaus* (33 lokov in čajnica) se zaradi religioznih konzervativnih reform, ki prizadenejo tudi otroke, iz Irana odseli cela pisateljica družina. V romanu Julyje Rabinowich *Dazwischen: Ich* (Vmes: Jaz) je petnajstletna Madina, ki živi z družino v nemogočih razmerah doma za begunce v Nemčiji, kjer že poldrugo leto čaka na pravico do azila, soočena z dilemo, kako se znajti med dvema bregovima. Na eni strani je njena družina in še posebej oče, ki hoče zaščititi njeno čast, na drugi

strani pa so njeni sošolci in vrstniki, s katerimi bi rada enakovredno zaživela in preživljala mladostno obdobje. Sarah Crossans v knjigi *Die Sprache des Wassers* (Govorica vode) pripoveduje zgodbo o trinajstletni Kasienki, ki se z materjo odpravi iz Poljske v Anglijo, da bi tam poiskali očeta oziroma moža, ki ju je pred leti zapustil. V zelo skromnih razmerah, v katerih živita, Kasienka dnevno posluša opozorila depresivne mame, ki vidi vse črno, kar vpliva na dekle in njene odnose z vrstniki. Ko se vključi v plavalni klub, pa se ji odpre možnost, da zaživi drugače.

Otroške in mladinske knjige, ki so prejele avstrijsko nagrado Österreichischer Kinder- und Jugendbuchpreis 2017 so predstavljene na posebni zloženki, dodani tej številki, in pa v številki sami. Nagrajene so bile naslednje knjige:

- Julie Völk: *Guten Morgen, kleine Strassenbahn!* (Dobro jutro, mali tramvaj! Hildesheim: Gerstenberg, 2016). Za otroke od 3. leta starosti dalje, ki si na vsakodnevni poti s tramvajem ogledajo mesto in ljudi.
- Luna Al Musli: *Eine Träne. Ein Lächeln. Meine Kindheit in Damaskus* (Ena solza. En nasmeh. Moje otroštvo v Damasku. Frankfurt: Weissbooks 2016). Za otroke od 6. leta. Pripoveduje o avtoričinih otroških letih v Damasku, ki ga je skupaj z družino zapustila zaradi vojne.
- Elisabeth Steinkellner, Michaela Weiss: *Die Nacht der Falter und ich* (Noč metulj in jaz. Wien-Innsbruck: Tyrolia 2016). Za mlade od 12. leta dalje, ki se v liriki in kratki prozi poglobijo v vmesne prostore in prestopajo meje.
- Julya Rabinowich: *Dazwischen: Ich* (Vmes: Jaz. München: Hanser 2016). Za mlade od 14. leta dalje. Pripoveduje o iskanju lastne identitete mlade priseljence in svojega mesta v okviru družine in v odnosu z vrstniki.

Na zloženki je predstavljenih še 10 knjig, ki so prišle v ožji izbor za nagrado.

O nekaterih nagrajenih avtorjih in nagrajenih knjigah so objavljeni v reviji tudi prispevki:

O nagrajenih avtorjih:

- Franz Lettner: *Luna Al-Mousli: Leben im Dazwischen* (Luna Al-Mousli: Življenje vmes).
- Julia Rabinowich: *Kinder- und Jugendliteratur – ein leichtes Spiel?* (Literatura za otroke in mladino – lahka stvar?).

O nagrajenih knjigah:

- Julia Rabinowich: *Dazwischen: Ich*. Članek: Daniela Strigl: *Die Geschichte einer Selbstermächtigung* (Zgodba o samopotrditvi).
- Elisabeth Steinkellner, Michaela Weiss: *Die Nacht der Falter und ich*. Članek: Heidi Lexe: *Ich möchte mich falten wie Papier* (Pregani bi se kot papir).
- Julie Völk: *Guten Morgen, kleine Strassenbahn!* Članek: Franz Lettner: *Den Fahrschein bitte!* (Vozovnico, prosim!).

Prispevki **tretje številke** so ubrani na temo okusa. Ne gre le za okus v ustih, ampak za okus, ki loči lepo od grdega. Predvsem pa je pomemben dober literarni okus.

Hans Ten Doornkaat v prispevku *Schneller Geschmack, langsamer Genuss?* (Hitrejši okus, počasnejši užitek?) razkriva, katere kriterije upošteva kot založnik pri odločanju, ali je knjiga dovolj dobra in primerna za izdajo. Dober okus se po njegovem mnenju oblikuje z dolgotrajnim učenjem, ki je nujno potrebno za bralno in umetnostno vzgojo.

Silke Rabus v prispevku *Abgehangen* (Uležano) z obžalovanjem opozarja, da knjig danes po kratkem času ni več možno kupiti, saj založbe izdajajo vedno

nove knjige in plasirajo nova imena. Meni, da bi tudi dobra literatura morala zoreti. Marsikatera knjiga bi si namreč zaslužila, da je ponatisnjena in dlje časa na trgu. Na srečo je nekaj izjem, kot so pravlјice in klasična dela, ki (npr. *Mali jaz sem jaz* Mire Lobe ali pa *Rdeča kapica*) tudi v sodobnih priredbah še danes navdušujejo tako mlade kot odrasle.

Ela Wildberger je za prispevek: *... und es war noch warm* (... in še toplo je bilo) zbrala nekaj knjig, katerih besedila vzbudijo občutek mehke oziroma prijetne topline. To je lahko okus, lahko je telo, lahko je to občutek, ko se vrneš domov, lahko je občutek, ki ga doživiš ob pripovedi, ali ko se zopet postaviš na noge, ali ko se potopiš v branje, ali ko se zbudiš iz sna ...

Pisateljica Christine Paxmann, ki izdaja tudi strokovni časopis, v prispevku *Bücher sind wie Currywürste* (Knjige so kot začinjene klobase) zagovarja mnenje, da morajo imeti ocenjevalci knjig, podobno kot ocenjevalci jedi, razvito čisto posebno občutljivost. O tem, da so teksti lahko tudi »zabeljeni«, piše Christina Ulm v prispevku *G'schmalzen ...* (Zabeljeno ...). Da so teksti lahko tudi neokusni, opozarja Heidi Lexe v prispevku *Geschmacklos* (Neokusno). Roswitha Budeus-Budde se v prispevku *Kritik – eine Frage des Geschmacks?* (Kritika – vprašanje okusa?) sprašuje o vlogi osebnega okusa pri strokovni kritiki. Peter Rinnerthaler je v prispevku *Aromatisiert* (Aromatizirano) testiral ojačevalce literarnega okusa, kot so knjiga, napisana s pisano pisavo (handlettering), knjiga, v kateri nastopajo živali, giga-franšiza in oblikovanje platnic. Sortiral jih je po aromatski lestvici in dodal izbrane knjižne primere: strip, slikanico, in distopično trilogijo. Oblikovanje platnic pa velja za vse zvrsti.

Nekaj piscev in ilustratorjev se je odzvalo povabilu uredništva in prispevalo svoja mnenja, podprta s konkretnimi

knjižnimi primeri, o okusih v povezavi z literaturo: da se v tekstih govori o spolnosti in občutkih ob tovrstnih doživetjih piše Manuela Kalbermattenv: *Sexy* (Seksi); o številnih tekstih, v katerih ima pomembno vlogo sladko, saj sladkarije osrečujejo, piše Kathrin Wexberg: *Süß* (Sladko); da pripovedi lahko ocenimo z izrazi, ki sodijo v terminologijo enologov, meni Christine Tresch: *Spritzig* (Peneč); o ostrini v tekstih razmišlja Anna Stemmann: *Scharf* (Ostro), za okus po grenkem je Jana Sommeregger v članku *Bitter* (Grenko) izbrala nekaj knjig, v katerih zgodbe oseb z motnjami hranjenja pustijo občutek grenkobe; o pravi meri soli tako pri jedi kot drugod pa razglablja Saskija Hula v prispevku *Gesalzen* (Soljeno).

Z literarnima tekstoma sta se odzvali pisateljica Sarah Michaela Orlovský za opis pojma suho: *Was wir wissen* (Kaj vemo) in Susan Kreller za opis okusa po sadju: *Von Früchten soll man schweigen (oder essen)* (O sadežih se molči /ali se jih poje/).

Pisateljica Elisabeth Steinkellner in ilustrator Michael Roher sta prispevala vprašalnik in odgovore, odlomke iz ustreznih literarnih del, povezanih s pojmom grenkosladek: *Welcher bittersüße Typ bist du?* (Kateri grenkosladek tip si?). Z okusom so povezane tudi literarne uganke, ki jih v tej številki zastavlja Klaus Nowak v prispevku: *Wer ist es?* (Kdo je to?).

Ilustratorji in ilustratorke so se odzvali na predlog upodobitve okusov: Tino Erben je vizualiziral okus po trpkem, Nele Steinborn je upodobila *well done* (dobro pečen), Verena Hochleitner je z ilustracijo ponazorila občutek pasje vročine, Linda Wolfgruber je pokazala, kaj je medium rare (srednje pečen), mrzlo je upodobila Regina Kehn, sladkokislo Willy Puchner, grenkosladko Michael Roher, občutek lahkega preveva ilustracijo Jensa Rassmusa, plehko, dolgočasno

je upodobila Leonora Leidl, kislo pa Stefanie Harjes.

Zaključno mnenje o okusu je podala Caroline Roeder v prispevku *Letzte Worte* (Zadnje besede), v katerem govori o položaju umetnin v sodobnem času.

Avtorji osrednjih prispevkov **četrte številke** razmišljajo o gledaliških igrah za otroke in mladino. V prvem prispevku *Selbst wenn Utopie am Ende scheitert ...* (Samo če na koncu utopija zataji ...) se Peter Rinnerthaler pogovarja z uglednim nemškim igralcem, dramatikom in pisateljem Ulrichom Hubom o njegovem gledališkem in knjižnem ustvarjanju za mlade in za odrasle.

Razpoloženje gledališke igre lahko polno zaživi tudi v slikaniški izdaji, poudarja Claudia Sackl v prispevku: *Bühnen-Spiele im Bilderbuch* (Odrske igre v slikanci) in argumentira z nekaterimi primeri slikanic: *Der gestiefelte Kater* (Obuti maček) Bruna Blumeja in Jacky Gleich, *Der arme Peter* (Ubogi Peter) Heinricha Heineja in Petra Schössowa, *Peter und der Wolf* (Peter in volk) Sergeja Prokofjeva in Lorient Jörga Müllerja, *Wenn ich das 7. Geisslein wär'* (Če bi bil 7. kozica) Karle Schneider in Stefanie Harjes in *Jo im roten Kleid* (Jo v rdeči obleki) Jensa Thieleja,

Za oceno uprizoritve *Der arme Peter* zaproseni Stefan Busz je to storil s pomočjo medvedka, ki ga Peter Schössov v slikanici posedli v tretjo vrsto v gledališču. Medvedkovo razmišljanje je zapisano v prispevku *Ein Kinderspiel für einen Bären* (Otroška igra za medveda).

Gledališki pedagog Johannes Mayer v prispevku *Lesen und Zuschauen* (Branje in gledanje) poudarja pomen postavitve igre, pri čemer mora biti režiser pozoren na to, da doseže pri gledalcu, seveda v skladu z gledališkimi zakonitostmi, dovzetnost tudi za estetik, s katero se otrok srečuje že od prvih iger s prsti, z otroškimi pesmicami, s slikanicami in z drugim.

V prispevku *19, 20 Jahre später. Harry Potter auf der Bühne* (19, 20 let kasneje. Harry Potter na odru) Sonja Loidl opiše predstavo *Harry Potter in otrok prekletstva*, ki so jo pripravili pisateljica J. K. Rowling, scenarist Jack Thorne, režiser John Tiffany in sodelavci v Palace Theatre v londonskem West Endu.

Aleta-Amirée von Holzen osvetljuje v prispevku *Von Helden und Masken* (O junakih in maskah) posebne igre, ki se jih poslužujejo superjunaki pri izvrševanju svojih nadnaravnih dejanj, pri čemer skrbno pazijo, da niso razkriti. Zato imajo maske in kostume, za katere je značilno, da ne predstavljajo nekoga drugega (kot npr. pustne ali gledališke maske), ampak so značilni za določenega superjunaka. Vsakdo prepozna Batmana, Spider-Mana, fantome in druge po maski in kostumu, nihče pa ne ve, kdo so v resnici. Pri svojih nad-dejanjih igrajo super junaki eno igro, v vsakdanjiku pa drugo, saj morajo biti previdni, da se ne razkrijejo.

Vnaprej pripravljeni odrski prizori, v katerih so prizorišča, liki in rekviziti skrbno narejeni iz različnih materialov, kot so papir, karton, blago in drugo, ter nato prizor za prizorom prefotografirani za slikanice, so posebne in zanimive izdaje, ki bralca fascinirajo. Silke Rabus je za svoj prispevek *Alles Echt?* (Je vse pristno?) izbrala nekaj takih slikanic, med njimi tudi slikanico *Ramas Flucht* (Ramin beg), v kateri je vizualno podoba zgodbe o begunski deklici iz Sirije umetnik Nizar Ali Badr premišljeno in učinkovito sestavil s slikami prizorišč in ljudi iz kamnov.

V začetku 20. stoletja se je na Japonskem pojavila oblika pripovedovanja zgodb ob slikah kamišibaj, kar pomeni papirnato gledališče. Potujoči pripovedovalci so s kolesi, na katerih so bili njihovi pravljični leseni zabojčki s slikami in sladkarijami, potovali iz kraja v kraj in s pripovedovanjem zgodb ob slikah

navduševali mlado in odraslo občinstvo. Kamišibaj vse do danes ni izgubil svoje privlačnosti, z umetniki pripovedovanja sodelujejo ugledni ilustratorji, del dogajanja pa so tudi navdušeni poslušalci in gledalci. Kamišibaj je priljubljen v mnogih državah po svetu. Postal je tudi pomemben člen v projektih spodbujanja branja in je vključen tudi v EU projekt Aqua narrabilis. V prispevku *Von der Faszination bildgestützten Erzählens* (O fascinaciji pripovedovanja ob slikah) piše Reinhard Ehgartner o svoji osebni izkušnji s kamišibajem in njegovi vključitvi v izobraževalne projekte v Avstriji.

Po razmišljanju o slavi medijskega teoretika, filozofa, literarnega kritika in sociologa Marshalla McLuhana in po izjavi umetnika Andya Warhola: »In the Future, Everyone will be World Famous for 15 Minutes« (V bodočnosti bo vsakdo svetovno znan 15 minut) je slava postala pogosto uporabljena beseda in neizmerno zaželen, z možnostmi, ki jih nudijo sodobni mediji, pa tudi laže dosegljiv cilj. Slava je tema tudi v literaturi za otroke in mladostnike. Christina Ulm je za prispevek *15 minutes of fame* (15 minut slave) izbrala nekaj mladinskih knjig, v katerih je pogost motiv dekle, ki je proti svojim pričakovanjem deležna pozornosti slavnega in oboževanega, največkrat glasbenega idola, pogost motiv v knjigah so tudi lastne izkušnje mladih, ki na šolskih prireditvah doživijo odmevnost, prepoznavnost in priljubljenost; motiv je lahko tudi odkrivanje lastne spolne identitete, kar omogoči nastop na odru, saj za nastopajočega ni nujno, da oponaša koga drugega, ampak je lahko on sam. Slavi, ki jo doživljajo izvajalci teatra, plesa, trikov in predvsem glasbe na odru pred svojo publiko, se je danes pridružilo še doživljanje slave na novih »odrih«, kot je npr. YouTube.

William Shakespeare in njegova dela so nenehno prisotni v različnih medijih (v knjigah, gledališčih, filmih),

vstopajo pa tudi v mladinsko literaturo in v pop kulturo. Heidi Lexe v prispevku *Von Gummienten, Serienstars und dem Löschen von Luftgeistern* (O gumijastih račkah, zvezdnikih iz serij in o mitoloških zračnih duhovih) opiše nekaj knjig, filmov in TV serij, v katerih so Shakespeare ali njegova dela posredno ali pa neposredno prisotni.

Pisatelj in založnik Bruno Blume v prispevku *Shakespeare lesbar machen* (Narediti Shakespearea berljivega) opisuje, kaj ga je vodilo in s čim se je osebno spopadal ob adaptaciji petih Shakespearejevih dram (*Timon Atenski*, *Othello*, *Macbeth*, *Hamlet in Kralj Lear*) v prozne tekste. Vodilo ga je reklo: Če je ves svet oder, mora biti to tudi knjiga. Upošteval je lastne izkušnje ob spoznavanju umetnikovih del in vodila ga je želja, da bi se ob branju z njimi srečalo čim več ljudi.

Prispevek Anne Stemmann *Bühne frei für die Erzählstimme* (Oder prost za pripoved) prikaže na izbranih proznih tekstih nekaj variant komentiranja v

pripovedih. Prispevek pisateljice Kathrin Steinberger *Beim Reden kommen die Leut z'samm* (Pogovor zbliža ljudi) poudarja pomen dialoga v romanih. Z dialogom se liki v knjigi zbližajo ali pa ne, v dialogu se razjasni tudi dogajanje in bralec v pogovoru med liki razkrije tudi njihove karakterje.

Dobitnik nagrade ALMA 2017 je nemški ilustrator Wolf Erlbruch. Umetnik je za svoja dela prejel najuglednejše domače nagrade, med njimi dvakrat, leta 1993 in leta 2003, Deutscher Jugendliteraturpreis in številne mednarodne nagrade, med katerimi je najuglednejša Andersenova nagrada (leta 2006). O umetniku in njegovem opusu je pripravila Stephanie Jentgens prispevek *Wer ist Herr Meier?* (Kdo je gospod Meier?).

Kot vedno je skoraj polovica vsake številke revije posvečena privlačni in izčrpni predstavitvi novejših knjig za otroke in mladino in zanimivejših strokovnih knjig.

Tanja Pogačar